

PROTOKOLL

Møte i Den norsk- finske grensevassdragskommisjon, 26.-29.8.2013, Vadsø Norge

1. Åpning av møtet, registrering av deltakere, samt praktiske opplysninger

Kommisjonens norske formann Bente Christiansen åpnet møtet. Deltagerne presenterte seg. Offisielle representanter fra norsk side er: norsk formann Bente Christiansen (Fylkesmannen i Finnmark), medlem Anne Toril Eriksen Balto (Karasjok kommune), medlem Cecilie Hansen (Sør-Varanger kommune), varamedlem Frank Ingilæ (Tana kommune) og varamedlem Anders Iversen (Miljødirektoratet). Offisielle representanter fra finsk side er: finsk formann Timo Jokelainen (Lapplands nærings-, samferdsels- og miljøsektor/ ELY-senter), varamedlem Outi Mähönen (Lapplands ELY – senter), medlem Toini Sanila (Enare kommune), medlem Antti Katekettä (Utsjoki kommune). Andre deltagere i vedlegg 1.

2. Godkjenning av dagsorden med eventuelle forandringer

Dagsorden godkjent uten forandringer. Punkt 8. tas før punkt 6.

3. Kommisjonens anbefalinger fra 2012

De to gitte anbefalinger fra 2012 behandles under gjeldende punkter.

4. TANAVASSDRAGET

4.1 Aktuelle saker i Tana vannområde - orienteringer

Varamedlem Frank Ingilæ orienterer om aktuelle saker i Tana kommune.

- Skiippagurra renseanlegg er oppgradert og i drift, jamfør hovedplan for avløp i Tana.
- Ny Tana bru. Nasjonal transportplan (NTP) er vedtatt i Stortinget og bygging av ny bru starter i løpet av 2015. Når det gjelder den gamle Tana bru har Tana kommune henvendt seg til Utsjoki kommune om å flytte den gamle brua oppover elva (Nuorgam-Båteng området). Utsjoki kommune ser positivt på en slik flytting. Det er nå dialog mellom Tana og Utsjoki om dette. Forslag til anbefaling ble satt frem – Flytting av Tana bru.

Kommisjonens anbefaling (Enare 2012): Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen anbefaler at norske myndigheter gjeninnfører losplikten for fartøy over 70 meter i Tanamunningen.

Farleden til kvartsittbruddet i Leirpollen går rett igjennom Tanamunningen naturreservat som er helt unikt i verdenssammenheng og er i stor grad et uberørt elvedelta med rikt plante-, fugle- og dyreliv. Naturreservatet er også utpekt som spesielt viktig internasjonalt våtmarksområde gjennom Ramsar-konvensjonen. Et havari med utslipp av olje i dette området vil være katastrofalt for plante- og dyrelivet i Tanamunningen, i tillegg vet man lite om hvilke konsekvenser det eventuelt kan få for laksebestandene i Tanavassdraget.

- Ønske om å gjeninnføre losplikten. Tana kommune anser denne farleden så krevende å føre større fartøy i at losplikten må gjeninnføres. Farleden inn til Leirpollen går igjennom et trangt sund som i dag kun har krav til farledsbevis for fartøy over 70 meter. Det er krevende å navigere i innseilingen, med sterke strømmen fra tidevann og vannføring fra Tanaelva, variabel vind og trangt farvann med flere knappe svinger.

- Orientering om utdyping av farleden til Elkems kvartsittbrudd i Leirpollen. Det planlegges utdyping av farleden og innseilingsområdet til kvartsittbruddet. Det er anslått at arbeidet vil bli gjennomført i perioden 2018-2023 og koste om lag 150 mill. NOK. tiltaket ligger inne i NTP. Forslag til anbefaling ble fremmet – Miljøkonsekvensutredning, god planprogram prosess og utredningskravene stilt av vanddirektivet.

Norsk formann Bente Christiansen orienterer om at Kystverket Troms og Finnmark har søkt om tillatelse til kartlegging i innselingsområdet til Leirpollen i Tana, Tana kommune. Kartleggingen skal øke kunnskapsgrunnlaget i tiltaksområdet og inneholder: grunnundersøkelser (grunnboring – for å finne ut mer om fordeling mellom løsmasser og fjell), kartlegging av naturtyper og biologisk mangfold (litteraturstudie og noe prøvetaking) og sedimentprøvetaking. Undersøkelsene det er søkt tillatelse til skal danne grunnlag for arbeidet med planprogrammet for regulering av tiltaksområdet.

Sakkyndig Anne Smeland i Tana kommune orienterer om aktuelle saker i Tana vannområde. Tana vannområde startet opp et interkommunalt prosjekt mellom kommunene Tana, Karasjok, Gamvik og Berlevåg (1.1.2013). Den nasjonale fremdriftsplanen for helhetlig vannforvaltning følges og tiltaksanalyser er igangsatt. 1. september i år er internfrist for berørte parter til å gi innspill i denne prosessen. Arbeidet i kommunene fokuserer på å forbedre forholdene for fisk (fokus på vandringshinder), kartlegge og redusere forurensende utslipp til vassdragene, overvåkning av nedlagte kommunale avfallsplasser og krigsetterlatenskaper. Man fokuserer på samhandling og koordinering av dette arbeidet med kommunenes arealplan arbeid. Det er også stor bekymring knyttet til lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* (fokus på å hindre og forebygge smitte).

Medlem Anne Toril Balto Eriksen orienterer om aktuelle saker i Karasjok kommune. Det jobbes parallelt i kommunen med *Hovedplan for vann og avløp* og utvalgte tiltak i det interkommunale prosjektet nevnt tidligere av Anne Smeland. Det er et godt interkommunalt samarbeid. I Hovedplan for vann og avløp er Norconsult engasjert til å gjøre PE-beregninger (personequivallenter jfr. beregne størrelsen av utslipp per person).

Medlem Antti Katekeetta, orienterer om aktuelle saker i Utsjoki kommune.

- Erosjon og erosjonssikring jfr. møtet i Kirkenes (2011). Områder i øvre Tana trenger ytterligere erosjonsvern. Noen plasser trenger støtte for at de ikke skal rase ut i elva.
- Flytting av gammel Tana bru. Broen er gammel med gamle materialer, stiller derfor spørsmålstegn ved om det er fornuftig å flytte broen. Bedre å lage en ny bro – for at den skal holde.
- Utvidelse av arealplan for Utsjoki kirkested og Karigasniemi tettsted. Planen for Utsjoki tettsted skal i nærmeste fremtid opp til politisk behandling og godkjenning. Planen for Karigasniemi tettsted kommer opp seinere.

Diskusjon – flytting av gamle Tana bru og erosjonssikring

Kommentar flytting av gammel Tana bru, Frank Ingilæ. Statens Vegvesen har gjort en tilstandsvurdering av den gamle Tana bru, og det er fullt mulig å flytte brua. Derfor ønsker man ikke å avskrive det direkte – men det må utredes videre. Begge kommuners ledelse er positive til videre dialog og samarbeid i denne saken. Det er også nevnt at EU finansiering er mulig å søke for et slikt arbeid. Ny bru er klart det beste, men flytting av gammel bru koster ca. 50 mill. NOK ny koster 300 mill. NOK.

Kommentar erosjonssikring Tanaelva, Antti Katekeetta. Erosjonssikring er svært viktig – mye sand føres ned og med elva og dette forandrer elvens økologiske tilstand. På norsk side er det noen plasser årlige jordras ned i elva grunnet veien.

Kommentar erosjonssikring, sakkyndig Knut Aune Hoseth NVE. Begge sider av elva er kartlagt, alle erosjonsstrekninger og elvas status er kartlagt. De to land har noen i områder ulik vurdering av erosjonen. Norge vurderer det dit hen at erosjon er en naturlig prosess og en viktig del av grunnlaget i dette vassdraget. Sikring blir vurdert bare der hvor store verdier er i fare. Det blir ny gjennomgang etter 10 år.

Konklusjon: Sakkyndige fra NVE og Lappland ELY-senter inviteres til neste møte i kommisjonen for å orientere om de gjennomførte erosjonskartleggingene i Tanavassdraget, konklusjonene og planer for ev erosjonssikring.

Konklusjon: kommisjonen gir en anbefaling om å gjennomføre miljøkonsekvensanalyse av farleden inn til Leirpollen i Tana kommune i god tid før eventuelle tiltak settes i gang, samt gjør oppmerksom på utredningskravet som stilles i vanddirektivet.

Konklusjon: kommisjon gir en anbefaling om at norske og finske myndigheter støtter planleggingen av prosjektet *flytting av gamle Tana bru.*

4.2 Orientering om status for Interreg – prosjektet “Utvikling av myndighetssamarbeidet i Tanadalen 2011-2013”

Finsk formann Timo Jokelainen, orienterer om status for prosjektet. Prosjektet avsluttes i slutten av 2013 (ev forlengelse til begynnelsen av 2014). Sommeren 2013 har man gjennomført landskapstiltak (*landscaping*) på utvalgte erosjonsforbygninger, satt opp informasjonstavler i Nuorgam og sitteplass i Isonkivenavaara området. Kartleggingsrapport om status for erosjonsområder i Tanavassdraget er ferdig og den er sendt til norsk oversettelse. Norsk partner har kartlagt erosjonsområder langs Anarjokka og rapportskrivning pågår. Flomsonekart for Nuorgam-Polmak er ferdige og dataene er lagt inn i den finske miljøforvaltningens databaser. Man har også sammenlignet de finske og norske flomsonekartene. Vannføringen beregnes ulikt i det to land og dette resulterer i at flomsonekartene blir ulike. Integrering av måten man beregner vannføringen på bør gjøres for å få like kart/ samme resultat.

I tillegg orienterte *finsk formann Timo Jokelainen* om arbeidet med flomrisikoplanen i Ivalo området. Ivaloelva og Ivalo tettsted er vurdert som betydelige flomrisikoområder. Forvaltningsplaner for flomrisiko utarbeides innen slutten av 2015.

Kommentar sakkyndig, Knut Aune Hoseth. Flomsoneprosjektet i Nuorgam-Polmak ny data som fremskaffes er viktig informasjon for å beregne/vurdere vannhøyde også med tanke på bru prosjektene.

Konklusjon: Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen ønsker å bli orientert om resultatene fra dette prosjektet på møtet i 2014.

Andre aktuelle saker Tana vannområde – planlagt reingjerde langs Tanavassdraget

Norsk formann Bente Christiansen orienterer om planene med et reingjerde langs Tanavassdraget. Grensevassdragskommisjonen har ikke blitt orientert om planen/arbeidet med reingjerde mellom Polmak og Angeli. Det ligger heller ingen miljøkonsekvensutredning til grunn for et slikt gjerde. Grensevassdragskommisjonen bør gi en anbefaling eller be om en orientering fra Norsk-finsk grensegjerdekommisjon.

Diskusjon – Planlagt reingjerde langs Tanavassdraget

Kommentar varamedlem Frank Ingilæ. Tana kommune har blitt orientert av Landbruks- og mat departementet (LMD) i mai/juni 2013. Kommunen er meget kritisk til et slikt reingjerde.

Et så langt reingjerde er ikke løsningen på et for høyt reintall. Grensevassdragskommisjonen bør få en orientering fra Norsk-finsk grensegjerdekommissjon.

Kommentar medlem Antti Katekeetta. Personlig har jeg drevet denne saken siden år 2010, da ble en arbeidsgruppe opprettet for å planlegge et gjerde. Problemet, slik vi ser det, er at norsk rein krysser grensen til Finland og kommer inn på privat innmark og beiteområder. Erstatninger for skader er betalt. Problemet er størst i området fra Karasjok til Levajok.

Konklusjon: kommisjonen ønsker å få en orientering fra grensegjerdekommissjonen. Sekretariatet skriver brev til Norsk-finsk grensegjerdekommissjonen og etterspør en redegjørelse om status i planarbeidet og gjennomførte konsekvensutredninger for det planlagte reingjerdet.

5. PASVIKVASSDRAGET

5.1 Aktuelle saker i Pasvik vannområde - orienteringer

Medlem Toini Sanila orienterer om aktuelle saker fra Enare kommune. Arealplan for Enare. Alle parter er hørt og ulike interesser er hensyntatt under planprosessen. Saker som blir tatt opp av Sør-Varanger kommune er av stor interesse, samt orientering/informasjon fra Pasvik Zapovednik. Saken som omhandler gruva og oljeterminal i Neidenvassdragets nedbørsfelt kan bli katastrofalt, bekymring i kommunen for denne aktivitet.

Kommentar fra finsk formann Timo Jokelainen. Arealplanarbeidet som omfatter hele Enare og Enaresjø området er vanskelig. Nybygging og naturverdier, som Natura 2000 områder går dårlig i lag. Strandsonbygging er utfordrende fordi den kan føre til påvirkninger på vannmiljøet.

Medlem Cecile Hansen, orienterer om aktuelle saker i Sør-Varanger kommune.

- Forsuring av elver og vassdrag i Norge. Forsuringen går ned i hele Norge unntatt i Sør-Varanger, grunnet utslipp fra nikkilverkene. I tillegg ser det ut til at utslippene av tungmetaller øker. Viktig at finske og russiske myndigheter/høringsparter uttaler seg i saker, og at alle uttalelser følger saken.
- Status for konsekvensutredning Sydvaranger Gruve AS. Saken er satt på vent, ny søknad på fordobling av utslipp ikke kommet enda. Selskapet er avventende. Utredning pågår i Bøkfjorden i områdene tilknyttet gruveavgangen.
- Ny oljeterminal. Blir en styrke for oljevernberedskapen. Dette blir båt til kai omlasting. Sikkerhet og beredskap står i fokus. Vil gi hele østfylket en bedre beredskap. 29. august i år skal det gjennomføres en felles norsk-russisk oljevernøvelse i strandsonen. Deltakere er blant annet, Sør-Varanger kommune, Havnevesenet, Kystverket, Sivilforsvaret, Brannvesenet og russiske oljevernmyndigheter.
- Gjengroing av Pasvikelva. Sterk økning i vannvegetasjon i elva. Reguleringen av vassdraget fører til at det ikke blir noen naturlige flomsituasjoner i vassdraget, noe som igjen fører til at vegetasjonen får mulighet til å gro. Innspill til prosjekt "Pasvikelva våres fantastiske natur og ressurs", skulle se på elva og aktiviteter knyttet til elva mer helhetlig.
- Utlendingers fiskemuligheter i Pasvikelva. Per nå er det bare bosatte nordmenn som har adgang til fiske i elva. I Sør-Varanger kommune er det 64 nasjonaliteter og det er trist at ikke alle disse menneskene skal ha mulighet til å fiske. Man ønsker å se på en regelendring. Flere innspill til prosjekter er: universell utforming og opparbeidelse av fiskeplasser, samt utsiktrydding langs elva.

Sakkyndig Trygve Sarajärvi fra Sør-Varanger kommune orienterer om arbeidet med kommunedelplan for Tømmerneset og planarbeid Sydvaranger Gruve med konsekvensutredning. Fire omfattende planprosesser pågår: oljeterminal, maritim industripark, forsvarets øvingsområde og Sydvaranger Gruve AS. Arbeidet med

konsekvensutredningen er startet opp for områdene og planprogram er laget. Det er mye som skal utredes og samkjøring mellom alle parter er nødvendig for å få til en smidig og god prosess. Undersøkelser gjennomføres i fjordsystemet: Kjøfjorden, Korsfjorden og Neidenfjorden-Bøkfjorden. Neidenfjorden-Bøkfjorden er nasjonale laksefjorder, derfor er utredningsarbeidet her ekstra viktig. Omfattende utredning om anadrom fisk er satt i gang. Man skal også kartlegge marin fisk og krepsdyr i nevnte områder.

Medlem Toini Sanila, ser positivt på prosjektinnspillet fra Cecilie Hansen, ordfører i Sør-Varanger kommune.

5.2 Kommisjonenes høringsuttalelse til planprogrammet for konsekvensutredninger Sydvaranger Gruve AS

Norsk formann Bente Christiansen orienterer om at kommisjonen sendte en høringsuttalelse til planprogrammet høsten 2012. Planprogrammet ble vedtatt i 2012. Ut fra Trygve Sarajärvis orientering ser man at hensynet til anadrome fisk og nasjonal laksefjord er ivaretatt. Videre ønsker man å vite om man tatt hensyn til skoltekulturen og eventuelle grenseoverskridende effekter (jfr. Espoo-konvensjonen) som også var en del av kommisjonens høringsinnspill?

Kommentar medlem Cecile Hansen. Omfattende kartlegging av området og alle med interesser er godt samsnakket. Sør-Varanger kommune må sørge for at tiltak som berører fjordsystemene følger Esbo-konvensjonen. Mulig at innspillet om skoltekulturen ikke tatt med.

Konklusjon: Kommisjonen ønsker å få fremlagt resultatene fra alle nevnte undersøkelser. Man er fornøyd med at prosessen nå er i god bane og venter på resultater.

5.3 Resultater fra analyser av vannprøver nedstrøms Jäniskoski

Sakkyndig Olga Makarova fra Pasvik naturreservat i Russland orienterer om utfordringene med at tre land har én felles elv. Pasvikelven har syv kraftverker, fem russiske og to norske. Hvert land har egne systemer og organisasjoner for å overvåke tilstanden i elva og naturen rundt. Systemene varierer og dermed også resultatene. Man bør strebe mot et felles eller mer harmonisert system, og her viser hun blant annet til revidering av den felles flerbruksplanen for vassdraget ("økologiske passet"). Videre orienterer Makarova om at personale fra naturreservatet og CLATI laboratoriet har tatt nye vann- og sedimentprøver fra elva i juli i år, 5 stasjoner på strekningen Kaitakoski-Hestefoss. Resultater fra analyser av vannprøver viser generelt sett at tilstanden er normal og at vannet ikke er giftig for vannlevende organismer. Kobbrenivåene er generelt høye i alle vannprøvene og prøvene fra Hestefoss og Kaitakoski området har spesielt høye verdier. Resultater fra biologiske og toksikologiske analyser av sedimentprøver viser at verdiene er normale for alle stasjoner unntatt stasjonen oppstrøms Kaitakoski (stasjon 3), hvor det organiske innholdet i sedimentene er unormalt høyt (målt til 40,4 %). Det ukjente hvite belegget observert nedstrøms Jäniskoski (jfr. møtet i 2012), har ikke vært mulig å analysere, grunnet manglende finansiering og utstyr på CLATI laboratoriet. I tillegg lister Olga Makarova opp en mengde med temaer som bør undersøkes og overvåkes, alt fra vannkjemi, fiskerier, reindrift, introduserende arter og til lokalbefolkningens helsetilstand.

Konklusjon: Russland og sekretariatet skal sammen undersøke mulige løsninger på finansiering, slik at prøvene av det ukjente hvite belegget kan bli analysert.

Diskusjon – finansiering, nye prosjekter, fisket i Pasvikelva og rein i grenseområdet

Kommentar medlem Cecilie Hansen. Barentssekretariatet og Interreg er mulige finansieringskilder. Viktig å få til et konkret samarbeidsprosjekt på det som er nevnt.

Kommentar Olga Makarova. Pasvik Zapovednik ønsker å møte Sør-Varanger kommune, og diskutere konkrete felles prosjekter.

Sakkyndig Kristin Teien, Miljøverndepartementet (Norge) orienterer om fisket i Pasvikelva. Forskrift om fiske i den norske delen av Pasvikelva, § 2 første ledd – “*I den norske delen av Pasvikelva kan fiske bare drives av egne lands borgere*”. Forskrift fra 20. august 1976 og eventuelle endringer må vedtas i Kongelig resolusjon. Miljøverndepartementet har kontakt med Utenriksdepartementet i denne saken. Forskriften bygger på en avtale mellom Norge og Russland fra 1949. Dersom forskriften skal endres blir det sendt ut vanlig høring. Grensevassdragskommisjonen vil kunne gi innspill i den forbindelse.

Kommentar Olga Makarova om grensekryssende rein fra Norge til Russland, med henvisning til Overenskomst/ Grenseavtale av 1949.

5.4 Orientering om status for ENPI CBC – prosjektet *Trilateral Cooperation on Environmental Challenges in the Joint Border Area (TEC)*

Sakkyndig Jukka Ylikörkkö, Lappland ELY-senter orienterer om status for prosjektet. Alle prosjektaktiviteter er i gang og for det meste i henhold til oppsatt tidsplan. Man venter foreløpige resultater allerede i år (fra undersøkelsene i 2011). År 2014 er avsatt for rapportering. Neste styringsgruppemøte og interim seminar arrangeres i midten av november i Norge. Informasjon om prosjektet er gitt i alle land. På internet, på seminarer og i møter.

Kommentar medlem Cecilie Hansen. Er det mulig å invitere interesserte i Sør-Varanger kommune til å høre på fagdelen av interim seminaret. Så nevnte hun vannstanden og reguleringen av vassdraget.

5.5 Orientering om ENPI CBC - prosjektet *'ABC heritage – Our common Northern heritage'* i Pasvik-Inari området

Norsk formann Bente Christiansen orienterer om status for prosjektet og resultater så langt. Prosjektet følger oppsatt tidsplan. Resultater så langt er: produksjon av informasjonsplakater for utvalgte naturvernområder, naturstier, geo-turisme kart for Khibini fjellene (Russland) og i Lappland, gjennomført spørreundersøkelse, finske skoler er med i Fenologinettverket sammen med norske og russiske skoler, produksjon av vandrestilling om *Fennoskandias grønne belte*, filminnspilling om natur- og kulturverdiene i Pasvik-Enare området, restaurering av kulturminner (Finland), samt kulturminnevernkartlegging i Pasvikdalen (LiDar – skanning) er satt i gang.

5.6 Orientering om status for rullering av flerbruksplan for Pasvikvassdraget

Sakkyndig Helen Andersen, Fylkesmannen i Finnmark presenter en statusoppdatering for Norge. Flerbruksplanen inneholder felles mål og felles tiltak for Norge, Russland og Finland – i tillegg til egne nasjonale mål og anbefalinger. Regjeringens Nordområdestrategi, som ofte omtales som Regjeringens viktigste, er et forankringspunkt for å lage en ny/oppdatert flerbruksplan. Flerbruksplanen er et verktøy for å oppnå internasjonale og regionale mål. En slik plan legger til rette for en mer helhetlig forvaltning og spenner over flere temaer enn vannforvaltningsplanene. Statusoppdateringen som er gjennomført på norsk side, kan danne rammen og grunnlag for hva man bør og kan gjøre videre i arbeidet. Viktig å ha komplementerende arbeid ikke dobbelt arbeid. Vannforvaltningsplanen bør kunne være en del av en mer omfattende flerbruksplan.

Kommentar medlem Anders Iversen, Miljødirektoratet. Flere nivåer i vanddirektiv arbeidet: vannregioner og vannområder, og det er mulig å ta inn andre brukermål. Flerbruksplanen må derfor sees i sammenheng med regional vannforvaltningsplan, og vil være et nyttig underlagsmateriale for den.

Kommentar varamedlem Outi Mähönen. Finland støtter forslaget om å revidere flerbruksplanen og kan bidra med sin del i arbeidet gjennom å levere over rapporter og resultater fra prosjekter. I tillegg leder Finland for tiden Barents miljøsamarbeid og dette tre lands samarbeid interesserer også Barents Euroarktiske Råd (BEAC), som sikkert vil gi sin støtte til dette.

Kommentar Helen Andersen. Har de andre landene sett på sin status? Skal vi lage en revidert plan?

Viktig å bruke kunnskap som finnes, her også inkludere lokalkunnskap. I forbindelse med arbeidet med planen foreslås det å gjennomføre åpne møter for å inkludere lokalbefolkningen, samt styrke lokale myndigheters arbeid og prosjektets omdømme. Finland og Russland er positive til å være med på fortsettelsen av arbeidet med ny/oppdatert plan.

Konklusjon: Fortsette arbeidet med ny/oppdatert flerbruksplan, samt videreutvikle prosjektsamarbeid i Pasvikkdalen inkludert innspill fra Sør-Varanger kommune. Arbeidet med flerbruksplanen er forankret i Barentssamarbeidet og i den Blandede norsk-russiske miljøvernkommisjon og dens arbeidsprogram for 2013-2015. Viktig å inkludere lokalbefolkningen.

6. NEIDEN- og MUNKELVVASSDRAGET

6.1 Aktuelle saker i Neiden vassdragets nedbørsfelt - orienteringer

Sakkyndig Kåre Våga orienterer om aktuelle saker i Neiden og Munkelvområdet.

- Status for skoleinternatets kloakk. Ingen oppgradering av avløpet ut til elva. Målinger er tatt i elva, det er ikke påvist stor belastning. Bare ca. ti personer på skolen, men hvis bosettingen øker, forandres situasjonen.
- Vannstanden i Neidenelva. Meget lite vann i elva, 22 kubikk er normalen, nå er det 7,4 – det tilsvarer 1/3 av normalen. På storflo når tidevannet helt opp til fossen og saltvann kommer inn i ferskvannsanleggene, slik at folk drikker brakkvann. Lav vannstand medfører også problemer for fisken og laksetrappen. I år var trappen tom for vann og fisk, og man gjorde hastetiltak (sandsekker) for å lede inn mer vann i trappen slik at laksen kom opp. Det er sterkt ønske fra lokalt hold om å se på trappen som er fra 1952, ettersom dette er et tilbakevendende problem på lav vannføring. Gytebestandsmålet for elva er ikke oppnådd. Anmoder Norge og Finland til å lage en fast møteplan slik at jevnlig møter og informasjonsutveksling går smidig.
- Kåpälä-fisket i 2013. Kvoten av laks ble tatt tidlig, på en uke. Hele juli og august ble det ikke fisket på oversiden av brua. Dette har sikkert vært god oppgang av laks grunnet dette. Gytelaksen må få passere og komme opp til de beste gyteområdene, som er på finsk side. Man bør også fortsette diskusjonen om hvilke fiskebesparende tiltak som må til før å få mer laks i elva, for eksempel utsette fiskestart, samt slippe ut gjeldlaks og vinterstøinger.

Kommentar norsk formann Bente Christiansen. Flerbruksplan for Neiden. Fiskedelen rulleres – fiskerapporter skal oversettes til norsk. Trappen inspiseres årlig av ELY-senteret og Fylkesmannen sammen med fiskefelleskapet. Egen overenskomst som regulerer fisket i Neidenelva.

Kommentar Trygve Sarajärvi. Vannområdeutvalget arbeider med utkast til vannforvaltningsplan og den skal ut på høring i løpet av vinteren. Avløpsutslipp til Neidenelva er kartlagt, oppfølging i form av målinger gjenstår. Det er ikke store utslipp til Neidenelva per i dag. Pukkellaks er en uønsket art i elva og det er viktig å få utredet om den gyter i elva. Statens Vegvesen kartlegger mulige vandringshinder for fisk i sideelver til Neidenelva. Det er også viktig å få på plass flere desinfiseringsplasser for å forhindre gyro smitte. I dag er det bare en desinfeksjonsstasjon i området, på Neiden Fjellstua.

Kommentar medlem Toini Sanila. Det Kåre Våga tar opp er viktige saker. Skoltesamene har garnrett i Neidenelva. Fiskebesparende tiltak bør diskuteres, fordi det ikke er gitt hvem som skal får redusert fiskeadgang, tilreisende eller de lokale? Sanila etterlyser mer fokus på lokalbefolkningen, samt økt informasjonsformidling, for eksempel slike orienteringsmøter man tidligere arrangerte.

Kommentar medlem Antti Katekeetta. Fisket for tilreisende bør reduseres. Å begrense lokalbefolkningens fiskemuligheter, leder til at ungdommen flytter fra området.

Konklusjon: ansvarlige myndigheter skal se på trappen og kartlegge om utbedringer trengs.

6.2 Krigsetterlatenskaper i Neidenelva – status for fjerning

Sakkyndig Kåre Våga orienterer. NVE har vært på befaring, registrering og plan for fjerning er klar. Penger er på plass og bru restene fjernes høsten 2013. Uten at saken ble tatt opp i kommisjonen hadde fjerning ikke skjedd – takk for det.

Kommentar medlem Antti Katekeetta. Samme problem med krigsetterlatenskaper har man i Utsjoki området.

6.3 Turistbåt i Munkefjorden

Medlem Cecilie Hansen og formann Bente Christiansen orienterer om søknad og status i saken om innfrysing av turistbåt i Neiden- og Munkefjord naturreservat, Sør-Varanger kommune. Fylkesmannen avslø søknad om innfrysing av turistbåt i naturreservatet. Direktoratet for naturforvaltning (DN) gav tillatelse til innfrysing etter klage fra søker.

Kommentar Trygve Sarajärvi. Turistfirmaet som nå fått lov til å fryse inn båten innerst i Munkefjorden, har søkt om snøscooter dispensasjon for frakt inn til skipet, fra den offentlige løypen og ned til sjøen. Sør-Varanger kommune har avslått dispensasjonssøknaden, inntil ny lov om motorferdsel foreligger. Ved en eventuell lovendring kan det være at det som søkes om ligger innenfor lovens rammer, slik at kommunene kan innvilge dispensasjon etter søknad.

Kommentar medlem Cecilie Hansen. Dette er et flott og nytt reiselivsprodukt. Del av næringsutvikling i kommunen. Turismenæring er viktig for kommunen.

7. Forskning og vern av fiskebestander

7.1 Orienteringer om status for fiskeforhandlinger i Tana

Sakkyndig Pentti Lähteenoja, fra Finske jord- og skogsbruksministeriet orienterer om status for forhandlingene mellom Norge og Finland om overenskomst om fisket i Tanaelvas fiskeområde. *Lähteenoja* orienterer om overenskomsten, rammer for forhandlinger, samt gjennomgår hva man har diskutert på de to forhandlingsmøtene som er avholdt så langt. Et tredje forhandlingsmøte mellom partene er planlagt til begynnelsen av 2014, og man bestreber seg på å ha en ny overenskomst innen fiskestart i 2016. Alt i alt har forhandlingene vært ført i en god og konstruktiv atmosfære. Se detaljert beskrivelse i vedlegg 3.

Diskusjon

Kommentar varamedlem Frank Ingilæ. Hvorfor tar det så lang tid? Virker ineffektivt. Kunnskapen om oppgangen av laks til Tanavassdraget – burde være bedre i 2013.

Kommentar norsk formann Bente Christiansen. Viser til Artikkel 7 om de regionale forhandlinger mellom Fylkesmannen i Finnmark og ELY-senteret, om fiskeregler for tilreisende. Dette er stor avstand mellom partene på regionalt nivå og disse forhandlingene om

tilreisende fiskere er krevende. Overvåking og statistikk – riktig fangstrapportering og statistikker er viktige som grunnlag for fiskereguleringer.

Kommentar Pentti Lähteenoja. Viser til de nasjonale forhandlingene og sier at hvis man blir enig om ny overenskomst kan den tre i kraft tidligere enn planlagt. *Lähteenoja* sier videre at også Artikkel 7 kan brukes regionalt for å få bevegelse mellom partene før 2016. Videre sier han at man er klar over den lokale misnøyen, samt at fangstrapportering er viktig grunnlag for forvaltningen og at det i den nye overenskomsten vil inneholde en artikkel om fangstrapportering og statistikk.

Kommentar Antti Katekeetta. Rettelse til tidligere gitt informasjon. Privatrettslige spørsmål står sterkt i Finland og store deler av Tana vannområde på Utsjoki siden er privateid. Fangstene i 1975 var gode, men lokalt kjenner man til enda bedre år. De lokales garnrett er innskrenket fra syv dager til tre dager per uke. Dette er vanskelig for lokalbefolkningen i Utsjoki. Kommunen får ikke inntekter fra turistfisket, fordi lokale næringsdrivende ikke ansetter arbeidskraft. *Katekeetta* sier videre at barn ikke arver fiskerett hvis man ikke blir født i kommunen.

7.2 *Gyrodactylus salaris* - Orientering om status for informasjonsformidling i Finland

Sakkyndig Jukka Ylikörkkö, orienterer om informasjonsformidlingen i Finland. Viktigste målgruppen er fiskere, og informasjonen er tilgjengelig på fiskekortutsalgsstedene. Utvidet informasjon på engelsk og russisk er man dog gått tom for på noen utsalgspunkt. Langs hovedveinettet har man informasjonsskilt på finsk og engelsk. Disse skal fornyes. Det finske mattilsynet – EVIRA, har publisert en forhåndsstudie til beredskapsplan, hvor man anbefaler å utvide informasjonsformidlingen også til Torne- Muonioelvas vannområde. Dette fordi lakseparasitten kan spres herfra via fiskere til Tanavassdraget. Man vurderer det også dit hen at hvis gyroen spres til Tanavassdraget er den ekstremt vanskelig eller umulig å fjerne. På møtet i fjor ønsket man også at informasjonsformidlingen skulle rettes mer mot blant annet til kanopadlere, samt at informasjon på russisk gjøres tilgjengelig. Disse sakene er fortsatt aktuelle.

7.3 *Gyrodactylus salaris* - Orientering om status i Norge

Sakkyndig Ivar Hellesnes, presenterer Mattilsynets rolle og arbeidet med lakseparasitten. Mattilsynets oppgaver og ansvar er: overvåkings- og kontrollprogram, smittebegrensende tiltak, epidemiologisk kartlegging, smitteforebyggende tiltak ved behandling, informasjon om smittestatus og smitteforebyggende tiltak, beredskap, fiskevelferd og soneforskrifter. Informasjonsmateriell, kan lastes ned fra internett (revidert materiale 2013), finnes på flere språk blant annet tysk, finsk og engelsk. Informasjonsplakater er også revidert våren 2013, egen plakat for padlere. Vitenskapskomiteen for mattrygghet har rangert risiko for spredningsvegene for gyroen her listet i prioritert rekkefølge. Spredning av *G. salaris* 1) med vandring av fisk i brakkvann, 2) spredning fra infiserte fiskeanlegg, 3) utsetting av *G. salaris* infisert fisk, 4) Spredning av frie *G. salaris* med utstyr som har vært i kontakt med infisert fisk 5) spredning gjennom uforutsigbar menneskelig aktivitet, 6) spredning av frie *G. salaris* med vann og 7) naturlig spredning med andre dyrearter enn anadrom fisk. Man har estimert at punkt 1 vil kunne skje «moderat vanlig til vanlig» hvert 2. til hvert 4. år mens punkt 7 vil kunne skje «svært sjelden» hvert 100. år. Mer informasjon på www.vkm.no (under fanen risikovurderinger: Risikovurdering - mulige smitteveier for *Gyrodactylus salaris*)¹. Videre presenterer *Hellesnes* smittestatus for Norge og arbeidet med å fjerne parasitten fra smittede vassdrag.

Diskusjon

¹

Kommentar medlem Antti Katekeetta. Under hvilke temperaturer dør gyroen – kan parasitten fryses bort for eksempel på -20 grader vinterstid?

Kommentar varamedlem Ingilæ. Når det gjelder Tanavassdraget må informasjonen gjøres lettere tilgjengelig, man kan ikke forvente at folk flest innhenter denne informasjonen selv fra nettet. Ønsker et bedre system for informasjonsformidling. Har man tenkt gjennom muligheten for miljøterror og er det mulig å behandle Tanavassdraget ved eventuell smitte?

Kommentar Anne Smeland. Vannområdeutvalget prioriterer informasjonsformidling meget høyt – eventuell gyrosmitte er definert som trussel for hele lokalsamfunnet. Det er stort behov for bedre informasjonen ut til folket. Spredning kan skje via bobiler. Skilting langs veier i vårt område er viktig.

Kommentar Hellesnes. Fiskerettshavere må stille krav om desinfeksjonsattest. Rettighetshaverne og miljøvernmyndighetene må følge dette opp! Risikoen er knyttet til utstyr og fiskeutsetting – se på risikoene og truslene listet over. Mattilsynet har ingen konkrete planer for ytterligere skilting – hvis det blir mer midler til regionalt arbeid så kan dette tas opp på nytt.

Kommentar medlem Toini Sanilia. Hva med spredning via snøscooter? Hvordan desinfiserer man en slik en?

Informasjon på russisk er veldig viktig! Gyro problematikken følges opp for videre diskusjon på etterfølgende møte med Finnmark fylkeskommune.

Konklusjon: kommisjonen gir en anbefaling på hindre spredning av parasitten *Gyrodactylus salaris* til Tana-, Neiden- og Munkelvvassdragene ved å forbedre informasjonsformidlingen.

7.4 Informasjon om utvidelse av fangst etter sjørret i Norge (Neiden)

Sakkyndig Kåre Våga orienterer. Sjørretten kommer opp i elva etter laksen. Som en prøveordning har fisket etter sjørret vært utvidet til 14. september i nedre del av elva, i flere år. Siden 2006 har årlig rapportert fangst av sjørret i Neiden vært rundt ca. 340 fisk men en gjennomsnittsvekt rundt 1 kg. Prøveordningen med utvidet fiske opphørte i 2013, fordi prøveordningen viser at det ikke er nødvendig å utvide fisket for å beskatte sjørret.

7.5 Orientering om status for ENPI CBC - prosjektet 'Kolarctic salmon 2011-2013'

Norsk formann Bente Christiansen presenterer status for prosjektet. Prosjektet er inne i sitt tredje og siste år. Oppsatt prosjekt- og tidsplan er fulgt og man har innhentet over 20 000 skjellprøver fra voksen laks fra sjølaksefisket i Norge-Russland. 58 sjølaksefiskere har levert inn skjellprøver i Norge og russiske forskere har samlet inn prøver fra kystfisket i Kvitsjøen. Man har samlet inn over 12 000 yngleprøver fra nærmere 200 lakseførende vassdrag i prosjektområdet. Skjellanalyser og genetiske analyser er gjennomført på materialet og forskerne er i gang med databehandling og rapportskrivning. Sluttseminar avholdes i begynnelsen av desember i Pasvik.

Diskusjon - merking av oppdrettslaks bør prioriteres, slik at rømming tas på alvor og rømt laks kan spores tilbake til lokaliteten den er rømmet fra.

8. Vanndirektivet

8.1 Status for det internasjonale vannforvaltningsområdet - orienteringer

Sakkyndig Kristin Teien fra Miljøverndepartementet og *varamedlem Anders Iversen* orienterer om status for avtale om en internasjonal vannregion. Direktivet stiller krav til opprettelse av internasjonale vannregioner, hvor man utarbeider felles forvaltningsplaner med beskrivelse av

status og miljømål, og samtidig koordinerer de nasjonale tiltaks- og overvåkingsprogrammene. Status for avtalen: Formålet er å ha en avtale som omhandler norsk-finsk territorium Tana-, Neiden- og Munkelva og Pasvik med tilstøtende sideelver. *Teien* orienterer videre om rammer for arbeidet. Det er nødvendig med gjensidig koordinering av planer og tiltaksplaner. Felles vannforvaltningsplan skal utarbeides. Plikt til å informere og konsultere Grensevassdragskommisjonen. Avtaleteksten er til korrektur. Prosess mot signering i oktober i forbindelse med nordisk møte. Kongelig resolusjon fremmes av Utenriksdepartementet (UD). ELY-senteret og Finnmark fylkeskommune (FFK) er de kompetente myndigheter som nevnes i avtalen. Avtalen omhandler også informasjonsutveksling, harmonisering og karakterisering overvåking og klassifisering.

8.2 Status for vannforvaltning i Finland - Felles vesentlige spørsmål, klassifisering og risikovurdering

Sakkyndig Pekka Räinen, Lappland ELY- senter orienterer om status for vannforvaltning i Finland. Felles vesentlige spørsmål har vært på høring og man har fått inn uttalelser for vannområdene Tana, Neiden og Pasvik. Uttalelsene omhandler blant annet samarbeidet med Norge og at fiskerettighetene må trygges som del av den samiske kultur. Finland er ferdig med andre runde av økologisk klassifisering av vannforekomster. Endringer fra den første klassifisering, på grunn av mer spesifiserte klassifiseringskriterier. Tana-, Neiden- og Pasvikvannområder er i all hovedsak i god eller meget god tilstand.

8.3 Overvåkingsprogram for Tana-Neiden-Pasvik internasjonale vannforvaltningsområde, status og eventuelt videre arbeid

Sakkyndig Jukka Ylikörkkö, fra Lappland ELY- senter presenterer status for overvåkingsprogrammet i det finsk-norske vannforvaltningsområdet. ELY-senteret har sammenlignet det norske utkastet til overvåkingsprogram med Finlands program. I Norge er det Miljødirektoratet som er ansvarlig for overvåkingsprogrammet og i Finland er det ELY-senteret. Sammenligningen mellom disse to overvåkingsprogrammer viser at programmene ikke har overlapp. Programmene kompletterer hverandre for to grensevann. I øvre delen av Tanavassdraget er overvåkingen stedvis begrenset. Det er ventet forandringer i begge lands programmer i løpet av vinteren, slik at arbeidet med å oppdatere det felles programmet må fortsette.

Kommentar varamedlem Anders Iversen. Prøvetaking og prøvetakingsintervaller er et finansieringsspørsmål.

Kommentar Pekka Räinen. Basisovervåkingen er en oppgave som gjennomføres av ELY-sentralene i Finland. Ved utslippstillatelser pålegges tiltakshaver å overvåke. Finansieringen minker fra år til år, og mest penger går til områder med problemer. Lappland har generelt sett god tilstand. Derfor er man nødt til å se på kostnadseffektive løsninger, samt harmonisert klassifiseringssystem. Viktig at overvåkingen kompletterer – man ønsker å få til en workshop og sammenligne begge lands klassifiseringssystemer for økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomster. Per i dag er det forskjeller mellom finsk og norsk klassifiseringssystem og dette vanskeliggjør felles tilstandsbeskrivelse, selv med felles datagrunnlag.

Kommentar Miljøverndepartement (MD) tar snarlig initiativ til et møte hvor samordning av vannforvaltning i den internasjonale vannregionen er fokus.

Konklusjon: kommisjonen gir en anbefaling på samordning av vannforvaltning i den norsk-finske vannregionen.

8.4 Status i vannregion Finnmark, andre planperiode orientering

Sakkyndig Kerry Maria Agustsson fra Finnmark fylkeskommune orienterer om status for andre planperiode i vannregion Finnmark. Vesentlige vannforvaltningsspørsmål er utarbeidet og revidert i Vannregionutvalget. Arbeidet med lokal tiltaksanalyse er i gang. Forberedelser

for regional forvaltningsplan er i gang. Man har godt regionalt samarbeid med Finland. Det gjenstår utfordringer med lokal organisering og medvirkning, samt manglende datagrunnlag. Ressurser og utfordringer er ikke i samsvar.

Kommentar Anders Iversen. Ferske tall fra oppsummering på karakterisering i trå med Artikkel 5 i vanddirektivet. Viser at 7 % av vannet i Norge har god nok overvåking i henhold til direktivet. I 21 % av forekomstene finnes det delvis data og ekspertvurdering, på 45 % er det mulig å gjøre ekspertvurdering, og på 27 % av vannforekomstene har man ingen informasjon på økologisk tilstand, slik en ekspertvurdering ikke kan gjøres. Vi har en lang vei å gå.

Kommentar Kristin Teien. Grensevassdragskommisjonen blir høringspart i tillegg til kompetente myndigheter når det gjelder den internasjonale avtalen mellom Finland og Norge. Her er Grensevassdragskommisjonen et viktig rådgivende organ overfor landenes myndigheter.

9. Øvrige saker

9.1 Befaring – Tanaelva, Elkems kvartsittbrudd i Leirpollen og Tanamunningen naturreservat i Tana kommune

Kommisjonen besøkte Tanaelvans breidd ved Tana bru og fikk en orientering om lokalforvaltning av Tanavassdragets Fiskeforvaltning (TF) leder Helge Samuelson. Videre besøkte kommisjonen Elkems kvartsittbrudd i Leirpollen og Tanamunningen naturreservat tirsdag 27.8. Kommisjonen fikk en god gjennomgang av produksjonen på kvartsittbruddet inkludert befaring inn i dagbruddet. Kommisjonen besøkte også Høyholmen i Tanamunningen naturreservat, inkludert foredrag på Kildesli om naturen, plante- og dyrelivet i området.

Ingen andre saker.

10. Anbefalinger fra møtet

Det ble gitt fire (4) anbefalinger fra møtet, og det ble besluttet å sende brev til Norsk-finsk grensegjerdekommisjonen og be om en orientering om status i planarbeidet og gjennomførte konsekvensutredninger for det planlagte reingjerdet. Anbefalingene fra 2013 i vedlegg 2.

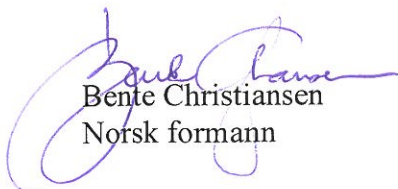
- Hindre spredning av parasitten *Gyrodactylus salaris* – gjennom å forbedre informasjonsformidlingen
- Miljøkonsekvensanalyse av farleden in til Leirpollen i Tana kommune
- Flytting av gamle Tana bru
- Samordning av vannforvaltning i den norsk-finske vannregionen

11. Kommisjonens neste møte

Kommisjonens neste møte avholdes 1.-4.9.2014 i Lappland.

Avslutning av møtet

Norsk formann Bente Christiansen takket alle deltagere og tolker og avsluttet møtet kl. 12

Bente Christiansen
Norsk formann

Timo Jokelainen
Finsk formann

- Vedlegg 1 – Deltagerliste
- Vedlegg 2 – Kommisjonens anbefalinger 2013
- Vedlegg 3 – Orientering fra Tanaforhandlingene

**Møte i Den norsk-finske grenvassdragskommisjon 26.-29.8.2013, Vadsø Norge
Suomalais-norjalaisen rajavesistökomission kokous 26.-29.8.2013 Vesisaari, Norja**

Osallistajat/ Deltagare

Suomen osapuoli/ Finske deltagare

Timo Jokelainen, komission suomalainen puheenjohtaja/ finsk formann, Lapin ELY-keskus
Outi Mähönen, varajäsen/ varamedlem, Lapin ELY-Keskus
Toini Sanila, jäsen/ medlem, Inarin kunta/ Enare kommune
Antti Katekeetta, jäsen/ medlem, Utsjoen kunta/ Utsjoki kommune
Jukka Ylikörkkö, toimii suomen puolen sihteerinä/ fungerende finsk sekretær, Lapin ELY-keskus
Pekka Räinen, asiantuntija/ sakkkyndig, Lapin ELY-keskus
Pentti Lähteenoja/ asiantuntija/ sakkkyndig, Maa- ja metsätalousministeriö/ Jord- og skogsbruksministeriet

Norjan osapuoli / Norske deltagare

Bente Christiansen, norsk formann/ komission norjalainen puheenjohtaja, Fylkesmannen i Finnmark
Anne Toril Eriksen Balto, medlem/ jäsen, Karasjok kommune/ Karasjoen kunta
Cecilie Hansen, medlem/ jäsen, Sør-Varanger kommune/ Etelä-Varangin kunta
Frank Martin Ingilæ, varamedlem/ varajäsen, Tana kommune/ Tanan kunta
Anders Iversen, varamedlem/ varajäsen, Miljødirektoratet/ Luonnonvarainkeskushallinto (entinen DN)
Kåre Våga, sakkkyndig/ asiantuntija, Neiden
Tiia Kalske, asiantuntija/ sakkkyndig (toimii Norjan puolen sihteerinä/ fungerende norsk sekretær), Fylkesmannen i Finnmark
Helen Andersen, asiantuntija/ sakkkyndig, Fylkesmannen i Finnmark
Harald Muladal, sakkkyndig/ asiantuntija, Fylkesmannen i Finnmark/ Finnmarkin lääninhallitus
Stig Moen, sakkkyndig/ asiantuntija, Fylkesmannen i Finnmark/ Finnmarkin lääninhallitus
Kristin Thorsrud Teien, sakkkyndig/ asiantuntija, Miljøverndepartementet/ Ympäristöministeriö
Kerry Maria Agustsson, sakkkyndig/ asiantuntija, Finnmark fylkeskommune/ Finnmarkin maakuntahallinto
Stein Tage Domaas, sakkkyndig/ asiantuntija, Finnmark fylkeskommune/ Finnmarkin maakuntahallinto
Knut Aune Hoseth, sakkkyndig/ asiantuntija, Norges vassdrags-og energidirektorat (NVE)
Anne Smeland, sakkkyndig/ asiantuntija, Tana kommune/ Tanan kunta
Trygve Sarajärvi, sakkkyndig/ asiantuntija, Sør-Varanger kommune/ Etelä-Varangin kunta
Ivar Hellesnes, sakkkyndig/ asiantuntija, Mattilsynet/ Norjan 'EVIRA'

Anne Nesbakken, sakkynndig/ asiantuntija Mattilsynet/ Norjan 'EVIRA'

Venäjän edustajat/ Representanter fra Russland

Olga Makarova, Pasvik statlige naturreservat/ Paatsjoen luonnonpuisto (Venäjä)

Finsk- Svensk grenselvkomisjon

Ulf Bergelin, vice ordförande/ varapuheenjohtaja

Bengt Niska, jäsen/ ledamot/ medlem

Mauri Kylmämaa, varajäsen/ suppleant/ varamedlem

Matti Mylykangas, jäsen/ ledamot/ medlem

Kari Kinnunen, asiantuntija/ sakkunnig/ sakkynndig

Virve Sallialmi, sihteeri/ sekretterare/ sekretær

Camilla Ahlstrand, avustava sihteeri/ biträdande sekretterare/ annen sekretær

Timo Jokelainen, ordförande/ puheenjohtaja/ formann

Tulkit/Tolker

Leila Väänänen

nor-fin

Kristiina Antinjuutti

nor-fin

Elena Babina

rus-eng (nor)

NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJON
SUOMALAIS-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO

Norsk-finsk grensevassdragskommisjons anbefalinger 2013

Hindre spredning av parasitten *Gyrodactylus salaris* til Tana-, Neiden- og Munkelvvassdragene ved å forbedre informasjonsformidlingen

I det internasjonale grensevassdragssamarbeidet fremheves miljøvern og livskraftig utvikling av området. I sitt fellesmøte konstaterte Norsk-finsk grensevassdragskommisjon og Finsk-svenska gränsälvs-kommisionen at laksebestandene i Tana-, Neiden- og Munkelvvassdragene, og i Torne-Muoniovassdraget har en stor egenverdi og samfunnsmessig betydning, noe man bør fremme med ulike tiltak. Parasitten *Gyrodactylus salaris* utgjør en alvorlig trussel mot laksebestandene i vassdrag som munner ut i Barentshavet. Parasitten forekommer naturlig i vassdragene som munner ut i Bottenvika og skader ikke laksebestandene i Torne-Muoniovassdraget. Derimot ville følgene av parasittmitte få enorme konsekvenser i Tana-, Neiden- og Munkelvvassdragene. Forebygging av spredning står i nøkkelposisjon som vernetiltak. Informasjon er forebygging i praksis, noe en bør være spesielt oppmerksom på også utenfor vassdragene som munner ut i Barentshavet.

- Norsk-finsk grensevassdragskommisjon anbefaler at informasjonsformidlingen om *Gyrodactylus salaris* blir forbedret i nedbørsfeltene til elver som munner ut både i Bottenvika og Barentshavet. På denne måten vil turister, turgåere og fiskere av ulike nasjonaliteter, som forflytter seg fra et vassdrag til et annet, forstå smitterisikoen og få informasjon på sitt eget språk om de konkrete tiltakene som forventes av alle for å hindre spredning av parasitten.

Miljøkonsekvensanalyse av farleden inn til Leirpollen i Tana kommune

I nasjonal transportplan for 2018–2023 er det satt av 150 millioner kroner til mudring av farleden inn til Leirpollen i Tana kommune. Tiltaket omfatter breddeutvidelse og utdyping av farleden ved å fjerne sandbanker og enkeltgrunner ned til –9 meter kombinert med nymking. Breddeutvidelsen medfører også at kursendringer i strøm reduseres. Hensikten med tiltaket er å bedre innseilingsforholdene til kvartsittbruddet innerst i Leirpollen. Store utfordringer er tilknyttet blant annet is, elvedelta, nasjonal laksefjord, verneområde og grenseelv, noe som gjør framdriften av tiltak noe usikker.

Farleden til Leirpollen går rett gjennom Tanamunningen naturreservat. Naturreservatet er et i verdensmålestokk unikt, nesten uberørt deltaområde. Denne internasjonalt betydelige våtmarken er et viktig beiteområde for mange europeiske fuglearter store deler av året. På sandbankene ved elvemunningen kommer det opp hundrevis av steinkobber, og det er det eneste stedet i Norge hvor steinkobben føder direkte på sandbanker. I tillegg har Tanavassdraget en enorm internasjonal betydning for felles villaksebestander.

- Norsk-finsk grensevassdragskommisjon anbefaler at myndighetene foretar en miljøkonsekvensanalyse i god tid før et eventuelt vedtak om igangsetting av mudring. Kommisjonen gjør også oppmerksom på de utredningskravene som stilles i vanddirektivet. Kommisjonen ønsker å være høringsinstans i saken.

Flytting av gamle Tana bru

Norsk-finsk grensevassdragskommisjon kjenner til at det skal bygges en ny bru over Tanaelva, ved kommunesentret Tana bru. Statens vegvesen har i den forbindelsen vurdert at den gamle bruene kan demonteres, flyttes og monteres et annet sted. Ifølge Statens vegvesen er dette mulig å gjennomføre i praksis innenfor overkommelige økonomiske rammer. Saken har vært drøftet mellom grensekommunene Tana og Utsjoki. Begge kommunene stiller seg positivt til prosjektet.

- Norsk-finsk grensevassdragskommisjon anbefaler at norske og finske myndigheter støtter planleggingen av prosjektet, og viser til artiklene 1 og 2 i overenskomsten om grensevassdragskommisjonen.

Samordning av vannforvaltning i den norsk-finske vannregionen

Grensevassdragskommisjonen har registrert forskjeller mellom Norge og Finland i systemer for klassifisering av økologisk og kjemisk tilstand for overflatevann, samt i overvåkingsprogram for tilstand for overflatevann. Forskjellene kompliserer mulighetene for å skape et felles faktagrunnlag, sammenlignbare miljøvurderinger og felles vannforvaltningsplaner, samt tiltaksprogram i henhold til vanddirektivet.

- Norsk-finsk grensevassdragskommisjon anbefaler at Norge og Finland sammenligner sine nasjonale vannklassifiseringssystemer og identifiserer eventuelle tiltak for å interkalibrere disse.
- Norsk-finsk grensevassdragskommisjon anbefaler at Norge og Finland fortsetter arbeidet med å utvikle et overvåkingsprogram for den norsk-finske vannregionen.

Situasjonsrapport til møtet i Grensevassdragskommisjonen den 26.-29.august 2013 om forhandlingene mellom Norge og Finland om overenskomst om fisket i Tanaelvas fiskeområde.

(Den norske oversettelsen skal bare brukes til det ovennevnte møtet)

Pentti Lähteenoja 28.8.2013

Overenskomsten om fisket i Tanaelvas fiskeområde mellom Finland og Norge har eksistert siden 1873. Den nåværende overenskomsten er inngått i 1989 (Kgl. res. av 24. februar 1989). Overenskomsten er vedtatt med unntakslov (1197/89) og fastsatt med forskrift (1198/89) til at tre i kraft den 1.januar 1990.

Overenskomsten omfatter fiskeforskrifter for hovedvassdrag og fiskeforskrifter for sidevassdrag utarbeidet nasjonalt. Overenskomsten inneholder regler for oppsyn av oppfølging av fiskeforskriftene, om fiskekort, fangstredskaper, forhandlinger mellom landene for hver fiskesesong, forskning og fangstrapportering, fremme av fiskehelse og heving av overenskomsten. Overenskomsten med fiskeforskrifter regulerer detaljert fisket i Tanaelvas fiskeområde. Som særbestemmelser anses de i praksis å sette til side bestemmelsene i fiskeriloven (286/1982), så som den allmenne fiskeretten i Øvre Lappland fastsatt i fiskerilovens paragraf 12. I utgangspunktet gjelder bestemmelsene i fiskeriloven i Tanaelvas fiskeområde når ikke annet kommer av overenskomsten og fiskeforskriftene.

Norsk miljøverndepartement la våren 2010 frem forslag for Jord- og skogbruksministeriet i Finland om å åpne forhandlingene om overenskomsten om fisket i Tanaelvas fiskeområde igjen. Åpning av forhandlingene om fisket i Tanaelvas fiskeområde ble diskutert mellom landene både på embetsmanns- og departementsnivå. Jord- og skogbruksministeriet hadde offentlige høringer i Øvre Lappland i 2010 og 2011 samt la fornyingen av overenskomsten om fisket i Tanaelvas fiskeområde ut på høring.

Statsråd oppnevnte den 3. mai 2012 forhandlingsdelegasjonen for forhandling av overenskomsten om fisket i Tanaelvas fiskeområde. Forhandlingsdelegasjonen ledes av Jord- og skogsbruksministeriet. Forhandlingsdelegasjonen består av representanter fra Lapplands nærings-, samferdsels- og miljøsektorer, Utenriksministeriet, Samisk reiseliv og samiske næringsdrivende registrert forening, fiskefelleskap for felles vannområder i Utsjoki og Sametinget. Delegasjonen er bygd opp på samme måte som den norske forhandlingsdelegasjonen. En bredere ekspertgruppe med representasjon særlig fra fiskefelleskap og andre lokale instanser samt lag og foreninger i fiskebransjen er samlet for å bistå i forhandlinger.

De mest sentrale aktørene i den norske forhandlingsdelegasjonen er Miljøverndepartementet og Miljødirektoratet, (tidligere Direktoratet for naturforvaltning). Representanter fra forvaltningsorganet Tanavassdragets fiskeforvaltning deltar i forhandlingsdelegasjonen etter som organet i henhold til Finnmarksloven skal behandle saker angående fisket i Tanavassdraget. I tillegg inngår representanter fra Utenriksdepartementet og Sametinget i den norske forhandlingsdelegasjonen.

Den norsk-finske forskergruppen om laksebestandene i Tanavassdraget bistår i forhandlinger om overenskomsten i tillegg til forhandlingsdelegasjonene. Virksomheten til forskergruppen er blitt bekreftet i et memorandum of understanding i 2011.

EU-kommisjonen er blitt informert om oppstart av forhandlinger og saker som tas opp. Kommisjonen har ikke indikert et ønske om å delta i forhandlingene. Havets levende ressurser

ligger i henhold til traktaten under unionens eksklusive jurisdiksjon, men den felles fiskeripolitikken strekker seg i utgangspunktet ikke til innsjø- og elvefarsvann. EU og Norge forhandler årlig om organisering av fisket i havområder.

De første forhandlingene mellom forhandlingsdelegasjonene ble ført den 19. - 21.6.2012 i Polmak. Rapporten om tilstanden til laksebestandene i Tanvassdraget av den norsk-finske forskergruppen ble behandlet på møtet. Felles forhandlingsagenda og praktiske spørsmål knyttet til forhandlinger ble også avtalt om. Formålet er å oppdatere overenskomsten samsvarende med moderne forvaltningsprinsipper og først og fremst i henhold til NASCOs retningslinjer for fleksibel regulering. Det ønskes fleksibilitet, forutsigbarhet og langsiktighet i regulering av fisket. Det skal også festes oppmerksomhet ved at bestemmelsene skal ha effekt, være enkle og forpliktende. Det ble holdt pressekonferanse etter avslutning av forhandlingene.

Delegasjonen møttes på nytt til forhandlinger den 10. - 12.12.2012 i Ivalo. Hovedtemaet for møtet var regulering av fisket og dertil tilknyttede prinsipper og verktøy. Opplysninger om begge lands systemer for fiskerett ble drøftet på møtet. Også rollen til forskergruppen i fremtiden, reguleringstiltak i fiskesesongen 2013, arbeidsplanen for forhandlinger og informasjonsformidling var oppe til diskusjon. Forhandlingene ble ført på et prinsipielt nivå; det kom ikke frem detaljerte paragrafutkast fra noen av partene.

Planen er å holde et tredje forhandlingsmøte mellom partene i begynnelsen av 2014. Delegasjonenes ledere har regelmessig holdt møter mellom delegasjonsmøter. Senest møtte lederne den 19. juni i Oslo. Målsatt tidsplan for forhandlingene ble preliminært avtalt på møtet: det skal bestrebes å få ny overenskomst i kraft innen begynnelsen av 2016. Åpne spørsmål blir arbeidet med i nettverk ledet av delegasjonenes ledere og landenes delegasjoner med tanke på neste felles forhandlingsmøte mellom delegasjonene. Nye juristkrefter tas ut i arbeidet med forberedelser i MMM (Jord- og skogsbruksministeriet).

Norge og Finland ser ut til å dele en felles oppfatning om generelle prinsipper som skal legges til grunn for den nye overenskomsten om fisket i Tanavassdragets fiskeområde. Modell som benyttes til regulering av fiske skulle tilpasses til å følge NASCOs anvisning om forvaltning og høsting av laksebestander. Regulering bygger på best tilgjengelig kompetanse. Myndighetene har tilstrekkelige fullmakter til å regulere fisket ved behov. Sentralt er føre-var-prinsippet: man avtaler målverdier for fiskebestandene på forhånd samt kritiske grenseverdier for tilstanden av fiskebestanden. Ved siden av økologiske faktorer tar man også hensyn til sosioøkonomiske faktorer.

Landenes standpunkter skiller seg angående modellen som skal benyttes til regulering av fisket. For Norge er det sentralt å begrense antallet av tilreisende fisketurister og dele fisketrykket fra tilreisendes fiske mer jevnt på hele vassdraget. Finland for sin del har forberedt en reguleringsmodell ut fra fangstkvote per fisker og som kunne være fleksibel i forhold til fangstmetoder benyttet av rettighetshavere og mildne påvirkningene på lokal fiskekultur. Reguleringen burde gjennomføres på en måte som skulle være minst mulig skadelig for regionøkonomisk viktig fisketurisme. Alternativt har man overveid reguleringsmodell basert på begrensnings av fisketider.

Alt i alt har forhandlingene vært ført i en god og konstruktiv atmosfære.